

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz

ÇARŞAMBA BİYOKÜTLE ENERJİ SANTRALİ VE ÇAD (Çevresel Algı Değerlendirmesi)

25.10.2019 09:21:22

Çarşamba biyokütle enerji santrali ve ÇAD (çevresel algı değerlendirme)

Konuşsam dinleyen olmayacak; "siz konunun uzmanı değilsiniz, bak bizim çarşaf çarşaf zararı yoktur raporlarımız var, o raporları yazanlar ilim adamı değil mi, o izinleri veren yöneticiler senin kadar devletini sevmiyor mu, sana ne oluyor" diyecekler. **Sussam gönül razı değil.** Evet, teknik anlamda konunun uzmanı değilim, lâkin çevreyi en iyi tanıyan ve insan-mekân ilişkisi bağlamında onu en iyi yorumlayanlardan biri olduğum konusunda kendime güveniyorum. (Kaldı ki enerji kaynakları ve katı atıklar konusunda da çalışmalarım vardır). Bu nedenle; konuşmak, yazmak ve söylenecek bir söz varsa, tarihe not düşme adına, onu da ifade etmek zorundayım. Bu benim ülkeme ve yaşadığım çevreye karşı olan sorumluluğumdur.

Çarşamba Ovası bizim gözbebeğimiz. Çukurova'dan sonra ikinci en büyük delta ovamız. Ortasından geçip denize dökülen Yeşilirmak'ın iki yanında uzanan uçsuz bucaksız verimli topraklarımız. Onu taşkından korumak için Hasan Uğurlu'yu, sulamak için de Suat Uğurlu barajlarını yaptık. Bu iki değerli eş vatan evladı bu uğurda hayatlarını kaybettiler. Selçukluların 1200'lerde vatanlaştırdığı, çivisiz camileri olan topraklar. Taceddinoğlu Beyliği'nin arazisi. Osmanlı'nın güvenip arkasını dayadığı, Patrikhane'yi kontrol etmek için onları Fatih Çarşamba'ya yerleştirdiği insanların akrabalarının yaşadığı mekân. Son yüz yılda drenajını yapmak için harcanan çabalar, bu mücadele öncesi ve sırasında sıtmadan hayatını kaybedenler. Kafkaslardan ve Doğu Karadeniz'den aldığı göçler. Hep birlikte oluşturdukları barış ve huzur adası.

Tarım toprakları azalan, kırsal üretimde nüfusla birlikte gerileme yaşayan Türkiye'nin umut bağıladığı topraklar. Hani bir süre önce "tarımsal sit alanı" ilan edilen araziler.

Samsun; kara, hava, deniz ve demiryollarının kesiştiği şehir. İki yanında verimli tarım toprakları. Potansiyelini değerlendiremediği için gerileme yaşayan bir il. Sanayi ve hizmet sektörünün geliştirilerek istihdam yaratılması hedeflenen, lâkin türlü beceriksizlikler nedeniyle aktif nüfusunu kaybeden, yatırımcı çekmekte zorlanan, yönetim anlamında "gariban şehir".

Birileri gelmiş Türkiye'nin gözbebeği bu topraklara TERMİK SANTRAL kurmak istiyor. "Termik" denirse yanlış çağrışım yapar diye "Biyokütle Enerji Santrali" diyorlar. Hiçbir zararı yokmuş. ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) raporuna bile gerek yokmuş. Adamlar derslerini iyi çalışmışlar. Tekkeköy'e kurulan Mobil Santral hikâyesinin üzerinden çok zaman geçti ya, unutulmuştur o günler diyorlar. Hani 100 MW'dan fazla kurulamazdı lakin kurulacak santral 200 MW'tı da, ne demişlerdi 2 X 100 MW. Neymiş 200 MW değilmiş 2 X 100 MW'mış. 200 MW olursa çok zararlı, kurulamaz. 2 X 100 olursa az zararlı, kurulabilir olan ve de kurulan santral. O zamanki milletvekilleri de santralde çalışacak 1000 kişinin isimlerini ceplerinde taşıyordu. Sonra ne olduğunu biliyorsunuz. Tabi eşi bulunmaz yatırımcılarımız bununla kalmadılar. Doğal gazla çalışacak, çevreye zararı olmayacak diye Terme'ye de OMW'yi kurdular. Yani bu iki santrale evet diyen Samsunlular şimdi Çarşamba'ya kurulacak olana niye "hayır" desin diye düşünmüş olmalı. Yoksa bu cesareti nereden bulacaklar? Kabahat bizde. Durun, ne yapıyorsunuz? Bizim Altınkaya, Hasan Uğurlu, Suat Uğurlu ve Derbent gibi 4 büyük hidroelektrik santralimiz var. Bunlar çevreci, biz sorumluluğumuzu il olarak yerine getirdik. Türkiye'ye zaten katkı sağlıyoruz. Böyle 4 tane baraj ve HES varken niçin ilimizin adını "termik santrallerle kötüye çıkartıyorsunuz, ovalarımızda üretilen mahsulün adını niçin lekeliyorsunuz?" diyemedik.

Santral ne yakacakmış, yani hammaddesi olan enerji kaynağı neymiş? Bitkisel atıklar. Benim bildiğim bitkisel atıkları vatandaş yakacak olarak kullanıyor. Şirket sanki süt fabrikası kuruyor, inekler hergün sağılacak, fabrikaya her gün süt gelecek. Yine benim bildiğim ağaçlar yılda bir budanır ve bunu da köylü yakacak olarak kullanır. Geri kalanlar da öyle. Bu santral her gün yüzlerce ton yakıt hammaddesini nereden bulacak? Çarşamba Ovası'nda böyle bir arz yok. (Belediyenin çöp kamyonu gibi) köyleri kapı kapı dolaşip (o da köyde köylüyü bulursa, çoğu artık şehirde) "bugün fındıkları budadınız mı, bir demet alabilir miyim" mi diyecek? Çeltikte yılda bir kere mahsul alınır, fabrikaya verilir piriç elde edilir, atık da tam o zaman çıkar. Yani her gün çeltik kabuğu olmaz. (Zaten plastik ve kimyasal çöpü –haşa- kabul etmiyorlar ya, onları almayacaklar), sadece odunsu ve biyolojik kökenli olanları toplayacaklarmış. Dedim ya, ovada bu kadar arz yok.

İstediği ve ihtiyacı olan enerji hammaddesini bulamayınca ne olacak? O zaman da "dışarıdan getireceğim" diyor. Haaa o zaman işte orada dur! Hammadde, (yani santralin yakıtını oluşturan atıklar) dışarıdan gelecekse SEN BU SANTRALİ NİÇİN TARIM DIŞI (TARIMA UYGUN OLMAYAN) BİR YERE KURMUYORSUN DA, İLLA ÇARŞAMBA OVASI'NA KURUYORSUN? ZORUN NE? Türkiye'nin üçte ikisi tarıma elverişli değil. Madem taşıma suyla değirmen döndüreceksin, git tarım dışı bir yere kur. Çarşamba'dan üretilen atıkları da gelir alırsın, zaten nakliyeyi göze almışsın. Çarşamba köylerinden kamyonla toplayıp santrale getireceksin ya, yolu azıcık uzat (yükleme boşaltma yapmadan) aynı kamyonla biraz daha uzağa git, orada yak. ÇARŞAMBA OVASI'NA BU ISRAR NİYE?

Sözü uzatmaya gerek yok. Santral pür-ü pak olabilir, hiç inanmıyorum (çünkü filtre sistemleri en pahalı sistemlerdir ve böyle bir santral için en mükemmel filtre sistemlerini –maliyetinin yüksekliğinden dolayı- kurabileceklerini sanmıyorum), ama velev ki kurdular. Yetkili kurumlarımız zaten onayı vermişler, ÇED'e de gerek yok demişler. Bu anlamda bize söz düşmüyor.

Peki siz hiç **ÇAD (Çevresel Algı Değerlendirmesi)** diye bir şey duymadınız mı?

Çarşamba Ovası her ne kadar şu an için önemli bir kısmı fındığa terk edilmiş olsa da, yarın ihtiyaç duyulduğunda (ani bir kararla bunlar sökülebilir), tekrar sebze ve diğer tarımsal faaliyetlere dönebilir. **Ortasında Termik Santralin bacaları tüten topraklarda yetişen sebze kim alır?** Bu algı ortaya çıktıktan sonra Çarşamba'da üretileni –her ne olursa olsun- artık kim alır? Antalya'da Mersin'de üretilen domateste şu kadar bilmem ne çıktı diye Rusya sebzeleri geri göndermiyor mu? Dünyanın sebze ve meyve tüketiminde bu kadar hassaslaştığı bir dönemde (ki ileride daha da hassas olacak çünkü kanser vakaları katlanarak artıyor) **ÇARŞAMBA OVASI'NIN GELECEĞİNİ KARARTMA KONUSUNDA BU ISRAR NİYE?**

Tekrar Tekkeköy'deki mobil santrali hatırlayın. Santralin bacaları tütmeye başladıktan sonra Çarşamba Dikbıyık'tan Samsun semt pazarlarına gelen köylü üreticiler, Samsun'da ikamet eden müşterilerine, nasıl da "Bafra'dan geldik, Bafra mahsulü bunlar" diye yalan konuşmaya başlamışlardı.

Evet, söyleyecek sözümüz çok. Karşı taraf kuvvetli, herkes onlardan yana. Medya desteği tam, iktidarı ve muhalefeti de yanına almış. Kelime oyunları da güzel; çöp demiyor, atık diyor. Hani okullarımızda ve işyerlerimizde artık çöp kutusu atık kutusu, çöp torbası atık torbası oldu ya (kanunla tecavüzün istismar, tecavüzcünün istismarcı olması gibi) kelimeleri yumuşatmada üstümüze yok. Üstelik de tam "organik" kelimesini sevmeye başlamışken, hani ilaçsız ve hormonsuz yetiştirilen ürünlerimiz vardı ya onları tanımlamak için kullandığımız çevre dostu bu kelimeyle (yine kelime oyunu) bizi vuruyorlar; termik santralimiz "organik" çöpleri yakacakmış.

Diyorum ki; Çarşamba'ya çok emek verdik. Akademisyen arkadaşlarımızla birlikte tarihini, kültürünü, nüfusunu, yerleşme özelliklerini, tarımını, turizmini yazdık çizdik.

Bu topraklar bizim göz bebeğimiz. Biz onları (Samsun için şu an elzem olan ve çok da ihtiyacımız olan sanayiden) korurken, aman tarım toprakları sanayiye terk edilmesin, yeni sanayiler Bafra'ya Havza'ya, Kavak OSB'lere kurulsun derken, **hangi akıl, nasıl harekete geçti de bu toprakları termik santral için uygun gördü?** Bunun insanlar üzerinde nasıl bir algı oluşturacağını, Çarşamba Ovası topraklarının gelecekte üreteceği sebze meyve pazarını nasıl baltalayacağını hiç düşünmeden, 10 yıllık bile bir projeksiyon yapma gereği duymadan, **bu izni bu kadar kolay kim verdi?**

İlgili kişileri getirip gezdirdiğiniz, bak işte zararı yok diye, güzelleme yaptığınız diğer benzer santraller de böyle Çarşamba Ovası gibi tarım toprakları üzerinde mi?

Bu zararsız (!) santrali Çarşamba Ovası'na kurmak zorunda mısınız? Niçin başka yer değil

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ